

Klima- og miljødepartementet
per epost
postmottak@kld.dep.no

Deres ref: Vår ref: 118562 - 56

Oslo, 1. januar 2017

LISENFELLING AV ULV: KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTETS VEDTAK 20. DESEMBER 2016

1 SAMMENDRAG – USS SYN PÅ DEPARTEMENTETS VEDTAK

Det vises til Klima og miljødepartementets vedtak 20. desember 2016 hvor departementet opphever rovviltnemndenes vedtak om lisensfelling av ulv.

Utmarkskommunenenes Sammenslutning (USS) har gjennomgått departementets vedtak. Det er USS syn at vedtaket bygger på en uriktig forståelse av naturmangfoldloven § 18 sammenholdt med Stortingets fastsatte bestandsmål for ulv. Bestemmelsen gir anvisning på en vesentlig bredere interesseavveining enn den departementet har lagt til grunn i sitt vedtak, og Stortingets bestandsmål forutsetter det samme i situasjoner der bestandsmålet vil være nådd også etter lisensfelling.

I vedtaket utlegges Justisdepartementets lovavdelings vurdering av 15. desember 2016 misvisende, slik at det uriktig etterlates inntrykk av at Lovavdelingen har tatt stilling til de faktiske forhold i saken. Det er ikke tilfelle. USS syn kan sammenfattes slik:

- *Klima- og miljødepartementet skulle ha anlagt et vesentlig bredere vurderingstema i sin klagebehandling hvor også andre interesser enn å avverge skade på husdyr skulle ha vært vurdert.*
- *Departementets klageavgjørelse bygger på en for snever og statisk interesseavveining, uavhengig av at øvre grense for bestandsmålet for ulv vil være i behold etter uttak.*
- *Grunneiers jaktrett er omfattet av eiendomsbegrepet i naturmangfoldloven § 18 bokstav b. USS er derfor uenig i departementets rettsoppfatning når det uttales at jaktrettigheter ikke er en legitim interesse i interesseavveiningen.*
- *Svensk høyesterett har nylig avsagt en dom som tillater lisensfelling av ulv i Sverige, og hvor begrunnelsen og interesseavveiningen er slik USS mener departementet burde ha gjort i sin avgjørelse.*

Utmarkskommunenenes Sammenslutning - USS

Akersgaten 30 | Pb 1148 Sentrum, NO-0104 Oslo | Tel: (+47) 99 11 99 00 | Fax: (+47) 947 47 000
Org. nr : 97648712 | Bankgiro: 5005 05 73742 | www.utmark.no

2 LOVAVDELINGENS VURDERING AV 15. DESEMBER 2016

I lovavdelingens vurdering av 15. desember 2016 fremgår det at:

«Vilkårene for å kunne tillate lisensfelling etter naturmangfoldloven og etter Bernkonvensjonen er i stor grad sammenfallende:

- 1) Fellingen må skje for å avverge skade av nærmere angitt art.*
- 2) Uttaket må ikke true artens eksistens.*
- 3) Det må ikke foreligge andre tilfredsstillende måter å forebygge skaden på.»*

Lovavdelingen legger deretter til grunn at:

«Slik saken er opplyst for oss, er vilkåret om at uttaket ikke vil true artens eksistens, oppfylt i det foreliggende tilfellet.»

Om ordningen med lisensfelling uttales videre:

«Formålet med lisensfellingen må være å forhindre skade. Dette forutsetter at det foreligger en viss risiko for skade av et visst omfang.»

Om sannsynligheten for skade uttales at:

«Vi legger til grunn at det både etter loven og etter konvensjonen kreves at det foreligger en reell mulighet for at skade vil inntre dersom felling ikke tillates. Det kreves for så vidt ikke at det er de dyrene som eventuelt skal avlives, som vil volde skade. Det vil for eksempel være tilstrekkelig at fellingen vil medføre at andre individer ikke trekker til områder der de vil volde skade.»

Dernest foretar Lovavdelingen en sammenligning av kravet til skadeomfang i Bernkonvensjonen og i naturmangfoldloven, og trekker følgende slutning:

«(...) loven oppstiller et minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje. Ikke enhver skade på de verdier som er nevnt i § 18 første ledd bokstav b, kan anses for å åpne for lisensfelling.»

Det er USS syn at Lovavdelingen har gjengitt gjeldende rett på en korrekt måte. Som vi kommer tilbake til nedenfor, er likevel henvisningen alene til bokstav b i naturmangfoldloven § 18 et for snevert vurderingstema. Denne begrensning fra Lovavdelingen skyldes trolig at det var det spørsmålet avdelingen ble forelagt fra Klima- og miljødepartementet til besvarelse.

Når det gjelder de to klagesakene som Lovavdelingen var forelagt fra Klima- og miljødepartementet, uttales det:

*«Innledningsvis understreker vi at **vi ikke har noen egen kunnskap om de faktiske forholdene** klagebehandlingen bygger på. I vurderingen av om vilkårene for lisensfelling faktisk er oppfylt i de aktuelle sakene, må vi derfor **utelukkende basere oss** på de faktiske opplysninger og de faglige vurderinger som er gitt i det materialet som er stilt til vår disposisjon.»* (Uthevet her)

I klageavgjørelsen fra Klimadepartementet er det vist til Lovavdelingens vurdering

«(...) av hvorvidt vilkårene for lisensfelling av ulv (...) er oppfylt i saken.»

I konklusjonen er vist til at Lovavdelingen

«(...) uttaler at saken ikke gir grunnlag for å konstatere at vilkårene for felling av ulv er oppfylt i de aktuelle tilfellene.»

I Klima- og miljødepartementets offentliggjøring av klageavgjørelsen er fremhevet at *«Lovavdelingen har konkludert med at det verken er hjemmel i naturmangfoldloven eller Bernkonvensjonen for å felle ulv i fire konkrete ulverevir»*, fordi det *«(...) etter Lovavdelingens syn ikke foreligger tilstrekkelig dokumentert skadepotensial på husdyr og tamrein.»* Denne vurderingen har vært avgjørende for Klimadepartementets avgjørelse.

Lovavdelingen har altså ikke har gjort annet enn å anvende en ganske alminnelig rettsoppfatning på de faktiske opplysninger avdelingen har mottatt fra Klima- og miljødepartementet. Det er disse opplysninger av faktisk karakter som har vært avgjørende for Lovavdelingens vurderinger. Det blir åpenbart uriktig når Klimadepartementet opplyser at *«Lovavdelingen konkluderer derfor med at skadeomfang og skadepotensial er svært begrenset. Det samme gjelder for storfe og hund.»* - Lovavdelingen har ikke selv foretatt noen egen vurdering av faktum. Bevisvurderingen og konklusjonene er alene Klima- og miljødepartementets. Det er også rammen for det oppdrag Lovavdelingen har besvart, begrenset til naturmangfoldloven § 18 bokstav b.

3 STORTINGETS BESTANDSMÅL OG BETYDNINGEN FOR VEDTAKET

Gjennom behandlingen av Meld. St.21 Ulv i norsk natur og Innst. 330 S (2015-2016) vedtok et flertall på Stortinget det såkalte *«Ulveforliket»*, hvor blant annet bestandsmål for ulv og ulvesone ble vedtatt. I merknadene fra de partiene som sto bak forliket, Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, heter det blant annet i innstillingen side 8 flg:

«Flertallet mener at forvaltningen av ulv ikke må være til hinder for en aktiv bruk av utmarksressursene og levende lokalsamfunn, og at Norge tar et selvstendig delansvar for å sikre en levedyktig skandinavisk ulvebestand innenfor Norges grenser. Flertallet anerkjenner at det å leve med rovvilt tett inn på seg kan medføre en belastning for enkeltpersoner i lokalsamfunnet. (...) Flertallet mener at størst mulig grad av regional forvaltning innenfor rammene av en nasjonal rovviltpolitikk er et viktig prinsipp. Flertallet mener derfor at regional forvaltning skal ha myndighet til å fatte vedtak om felling når bestanden av ulv er innenfor bestandsmålet.»

Om nytt bestandsmål uttalte flertallet:

«Bestandsmålet for ulv i Norge skal være 4-6 ynglinger pr år, hvorav 3 skal være helnorske ynglinger, også ynglinger utenfor ulvesonen teller med. Ynglinger i grenserevir skal telle med på en faktor på 0,5.»

Flertallet bemerket at bestandstallet for ulv har vært innenfor dette intervallet siden 2009.

Av betydning for denne saken gjengis også følgende fra komiteinnstillingen side.4:

«Det er i dag en målsetting at ulvebestanden skal forvaltes slik at den ligger så nær det nasjonalt fastsatte bestandsmålet som mulig. (...) Måltallet skal virke styrende for hvilke tiltak som kan iverksettes og hvem som har myndighet.»

Disse utsagn kan bare forstås slik at dersom bestandsmålet er nådd, er det forutsatt iverksatt tiltak *«(...) slik at ulvebestanden ligger så nær det nasjonalt fastsatte bestandsmålet som mulig.»*

Det er på det rene at uttak av ulv *«(...) som sikrer fortsatt oppnåelse av bestandsmålet tilfredsstillende våre internasjonale forpliktelser og ikke truer bestandens overlevelse»*, slik departementet har gjengitt Miljødirektoratet i sin klageavgjørelse. I sin oversendelse 9. desember 2016 til Lovavdelingen uttaler departementet:

«Bestandsstatus for Norge er 9 ynglinger (7 helnorske og halvparten av familiegruppene i grenserevir). Dette er over det nasjonale bestandsmålet fastsatt av Stortinget på 4-6 årlige ynglinger i Norge (...) Departementet anser at nemndenes vedtak ikke vil true bestandens overlevelse, jf. kravet i § 18 annet ledd. Dette er i samsvar med den faglige tilrådingen fra Miljødirektoratet. Det må imidlertid i tillegg vurderes om vilkåret knyttet til fare for skade, samt vilkåret om at formålet ikke skal kunne nås på annen tilfredsstillende måte, er oppfylt. Dersom man kommer til at vilkårene for felling ikke er oppfylt, blir det en konflikt mellom disse vurderingene og det nasjonale bestandsmålet fastsatt av Stortinget. (...) Det er første gang miljømyndighetene er i en slik situasjon. Det faktum at Stortinget har sluttet seg til et bestemt bestandsmål og at bestanden nå er større enn dette målet, medfører imidlertid etter departementets syn ikke at vilkårene for uttak er oppfylt.»

4 DEPARTEMENTETS VURDERING AV SKADEOMFANG OG SKADEPOTENSIAL

Departementet har tilsidesatt rovviltnemndenes vedtak først og fremst ut fra en annen vurdering av skadeomfang og fremtidig skadepotensial. Det heter i klageavgjørelsen side 25:

«Naturmangfoldloven krever etter departementets vurdering at skadepotensialet er av et visst omfang og alvorlighetsgrad, for at felling skal kunne tillates. I dette tilfellet slippes det ikke sau fritt på utmarksbeite i de aktuelle reviområdene eller nærliggende områder innenfor ulvesonen, og skadepotensialet er etter departementets syn svært begrenset. Det er ikke tamrein i de aktuelle reviområdene. Skadepotensialet er etter departementets syn også svært begrenset for storfe og hund. Miljødirektoratet har i sine faglige tilrådninger lagt til grunn at skadepotensialet fra de aktuelle revirene er svært begrenset. Skadepotensialet anses også som begrenset i innstillingen til rovviltnemndenes vedtak. (...) vilkåret i nml. § 18 første ledd bokstav b om å avverge skade er ikke oppfylt.»

Klima- og miljødepartementet har på side 20 beskrevet sitt vurderingstema slik:

«Departementet skal ta stilling til om man skal tillate uttak av ulv for å avverge skade på husdyr og tamrein, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b.»

Naturmangfoldloven § 18 gir hjemmelsgrunnlaget for forskrifter om uttak av vilt. Det er i alt oppstilt syv nærmere beskrevne formål, hvor hensynet til å avverge skade på husdyr og tamrein er nevnt i bokstav b.

- **Det er USS syn at Klima- og miljødepartementet skulle ha anlagt et vesentlig bredere vurderingstema i sin klagebehandling.**

Rovviltnemdene har truffet sitt vedtak med grunnlag i forskrift om forvaltning av rovvilt av 18. mars 2005 § 10. Bestemmelsen gir rovviltnemnda myndighet til å

«(...) fatte vedtak om kvote for skademotivert lisensfelling for å begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand av gaupe, jerv, bjørn og ulv.»

Formålet er altså å begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand. Det er et grunnvilkår for nemndenes myndighet at *«(...) bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen»*, jf. forskriften § 4.

Det fremgår av formålsbestemmelsen i forskriften at myndighetene skal ivareta en tosporet målsetning: for det første skal forskriften *«sikre en bærekraftig forvaltning»* av fredet rovvilt, og for det andre skal myndigheten *«Innenfor en slik ramme også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser.»* Dette er nærmere beskrevet i kommentarene til formålsbestemmelsen, hvor det etter å ha gitt anvisning på at målsettingen om en bærekraftig forvaltning er et overordnet hensyn, heter:

«Samtidig er det slik at rovvilt volder skade på næringsutøvelse, primært bufe- og tamreinnæring, samt på andre samfunnsinteresser. (...) Dessuten skal det tas hensyn til bosetting og livskvalitet i områder med rovvilt. Hensynet til disse interessene medfører at forvaltningen ikke kan legges opp på en slik måte at det overordnede hensynet til rovvilt alene kan tillegges vekt. En bærekraftig forvaltning må derfor avveie og ivareta de ulike hensyn på en best mulig måte innenfor de rammer som følger av viltloven.»

De bredere samfunnsinteresser som her er nevnt, er forankret i naturmangfoldloven § 18, jf. eksempelvis bokstav c, hvor uttak kan tillates *«for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning.»* Det fremgår også av gjengivelsen av det såkalte «ulveforliket» fra mai 2016 at stortingsflertallet la vekt på slike hensyn.

- **Det er USS syn at departementets klageavgjørelse bygger på en for snever og for statisk interesseavveining.**

Riktignok er det slik at rovviltnemndene har begrunnet sitt vedtak i en vurdering av skadepotensialet for husdyr, først og fremst sau, men også storfe. Selv om det kan være uklart om departementet er uenig i nemndenes faktiske vurderinger av skadepotensialet eller i nemndenes anvendelse av rettsreglene om krav til skadepotensiale, burde departementet ha foretatt en selvstendig vurdering av hvilke øvrige interesser som kan tilsi et uttak som vedtatt av nemndene. Både «ulveforliket» fra mai 2016 og tidligere rovviltforlik har alle bygget på den oppfatning at beskyttelsen av fredet rovvilt skal prioriteres inntil vedtatt bestandsmål er nådd. Når bestandsmålet er nådd, skal andre motstående interesser tillegges større vekt i interesseavveiningen når bestanden også etter uttak vil overstige bestandsmålet.

- **Det er USS syn at det er en grunnleggende feil i departementets klageavgjørelse at sontringen i interesseavveiningen over og under bestandsmålet ikke er ivaretatt.**

Det rettslige rammeverket, både nasjonalt og internasjonalt, er innrettet slik at jo lavere rovviltpopulasjonen er, jo sterkere beskyttelse er den gitt. Dersom overlevelsesevnen er truet, er beskyttelsen tilnærmet absolutt og andre interesser må stå tilbake. Tilsvarende gjelder for nasjonalt fastsatte bestandsmål: inntil bestandsmålene er nådd er beskyttelsen sterk. Men når bestandsmålene er nådd, skal andre motstående interesser gis større vekt.

Gjennom fastsettelsen av bestandsmålet som et intervall, slik ordningen er for ulv i Norge, blir interesseavveiningen enda mer finmasket. Dette er kommentert slik i «ulvemeldingen», Meld. St. 21, Ulv i norsk natur (2015-2016), på side 107:

«Et bestandsmål som legges opp som et intervall, gir et større handlingsrom til forvaltningen, både knyttet til å kunne ta vare på familiegrupper som ikke utgjør et skadepotensial og til å kunne tillate uttak ved skadesituasjoner dersom bestanden ligger over nedre intervallgrense.»

I nærværende sak er det lagt til grunn at bestanden, også etter det uttaket rovviltnemndene har vedtatt, vil ligge over *øvre intervallgrense* i det fastsatte bestandsmålet. At interesseavveiningen da skal være en annen, illustreres allerede av hvordan rovviltforvaltningen er organisert: i slike tilfelle gis det adgang til å iverksettes lisensfelling, og myndigheten til å treffe vedtak om lisensfelling er lagt til de regionale rovviltnemnder.

Den bredere interesseavveining som skal foretas når bestandsmålet er nådd, og i nærværende sak den *øvre* grense av bestandsmålet, vises også ved den omstendighet som Lovavdelingen påpeker:

«Det kreves for så vidt ikke at det er de dyrene som eventuelt avlives, som vil volde skade. Det vil f.eks. være tilstrekkelig at fellingene medfører at andre individer ikke trekker til områder der de vil volde skade.»

Som det er vist til fra komiteinnstillingen til ulvemeldingen, er det gitt anvisning på *en annen interesseavveining* når bestandsmålet er nådd:

«Det er i dag en målsetting at ulvebestanden skal forvaltes slik at den ligger så nær det nasjonalt fastsatte bestandsmålet som mulig. (...) Måltallet skal virke styrende for hvilke tiltak som kan iverksettes og hvem som har myndighet.»

Bakgrunnen for dette utsagnet er at andre legitime interesser skal tillegges større vekt når bestandsmålet er nådd.

- **USS finner det kritikkverdig at Klima- og miljødepartementet begrenser vurderingstemaet til å gjelde skadepotensiale på husdyr.**

Det er på det rene at det er begrenset med sau innenfor ulvesonen. Det ligger for så vidt i sakens natur, ulven er prioritert i ulvesonen. Dette innebærer at det heller ikke vil bli økt sauehold i ulvesonen, snarere tvert imot. Slik departementet har anlagt sin interesseavveining, begrenset til behovet for å avverge skade for husdyr, sier det seg selv at skadepotensialet vil være begrenset innenfor ulvesonen. En slik begrenset interesseavveining vil med nødvendighet føre til at også senere vedtak om uttak innenfor ulvesonen vil måtte underkjennes, uavhengig av om bestandens størrelse langt overstiger vedtatte bestandsmål. - Det har naturligvis ikke vært hensikten med å

etablere egne forvaltningsområder for ulv, og en slik konsekvens er åpenbart i strid med det som har vært Stortingets uttrykte vilje, senest i behandlingen av ulvemeldingen sommeren 2016,

5 SVENSK HØYESTERETTS AVGJØRELSE 30. DESEMBER 2016

Ulvebestanden i Sverige og Norge tilhører en felles sør-skandinavisk bestand med utbredelse på tvers av riksgrensen. Hoveddelen av den sør-skandinaviske ulvebestanden befinner seg på svensk side, og svensk ulveforvaltning vil derfor i stor grad påvirke situasjonen på norsk side av grensen.

Det er derfor av stor interesse, både juridisk og politisk, at svensk høyesterett, den 30. desember 2016 traff avgjørelse i en sak med klare paralleller til nærværende sak. Avgjørelsen innebærer at det fra 2. januar 2017 åpnes for lisensjakt på til sammen 24 ulver i et nærmere avgrenset område. Dommen er grundig og har en detaljert gjennomgang av det rettslige rammeverket som gjelder for svensk ulveforvaltning, blant annet EUs habitatdirektiv. Dette direktivet har mange likhetstrekk med Bernkonvensjonen, og er ment å sikre EUs gjennomføring av denne.

Vi vil nedenfor gjengi deler av dommen, som blant annet viser at avgjørelsen bygger på en slik bredere interesseavveining som USS mener departementet burde ha foretatt. Det heter blant annet:

«Den beslutade licensjakten efter varg 2016 uppfyllde samtliga förutsättningar enligt 23 c § jaktförordningen, dvs. det fanns inte någon annan lämplig lösning, jakten skulle inte ha försvårat upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, jakten var lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning och skulle ha skett selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden. Länsstyrelsen har således haft fog för sina beslut. (...) Vid en samlad bedömning och med hänsyn till behovet av att jämvikten inte förloras mellan skyddet för vargstammen och de intressen som anges i artikel 2.3 i art- och habitatdirektivet finner Högsta förvaltningsdomstolen att den beslutade licensjakten uppfyllde kravet på nödvändighet.

Mot bakgrund av att jakten var lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning samt att den skulle ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden har den stått i proportion till de syften som motiverade den.

I propositionen En ny rovdjursförvaltning (prop. 2008/09:210 s. 47 ff.) gjorde regeringen bedömningen att en begränsad licensjakt efter varg kan tillåtas och anförde bl.a. följande.

Jakt kan hålla rovdjursstammarna på nivåer som inte leder till oacceptabel påverkan på bytedjur eller på tamdjur eller i övrigt oacceptabla förhållanden i relationen mellan människa och rovdjur. En välreglerad jakt kan vara ett sätt att upprätthålla rovdjurs skygghet för människor. Jakt kan också öka acceptansen för rovdjursförvaltningen. Ett mål måste vara att begränsa den konflikt som kan finnas mellan de stora rovdjurens och människors livsmiljöer. Jakt som ett inslag i beståndsförvaltningen av de stora rovdjuren kan minska det hot som rovdjuren kan utgöra mot en traditionell livsstil och därigenom påverka landsbygdens utveckling i stort. Lokalt kan det samlade rovdjurstrycket bli oacceptabelt högt.

Det kan konstateras att det finns en tät forekomst av vargrevir i Värmlands län och att det forekommer angrepp på får som leder till ett økonomisk avbräck for ägarna men även till ökade kostnader for djurägare som inte drabbas av sådana angrepp. Den täta forekomsten av vargrevir påverkar även forutsättningarna for älgjakten, vilken for många är ett viktig fritidsinteresse av stor social og økonomisk betydelse. Vidare påverkas forutsättningarna for löshundsjakt, vilket bl.a. har betydelse for viltvården.

Högsta förvaltningsdomstolen har inte anledning att ifrågasätta länsstyrelsens bedömning av de angivna lokala förutsättningarna, att licensjakten kan minska såväl konflikten mellan människa og varg som människors oro samt öka acceptansen for vargen og viltförvaltningen og i förlängningen minska den illegala jakten.

Högsta förvaltningsdomstolen bedömer mot denna bakgrund att den beslutade licensjakten i tillräcklig grad hade kunnat förväntas uppnå de angivna syftena.

Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening følger av EU-domstolens avgörande att det vid tillämpning av artikel 16.1 i art- og habitatdirektivet måste tillses att det råder jämvikt mellan artskyddet og vissa andra interessene. Dessa interessene framgår av artikel 2.3 i direktivet där det anges att åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv ska ta hänsyn till økonomiske, sociale og kulturelle behov og till regionala og lokale særdrag. Vid bedömningen av nødvendigheten av licensjakten måste således hänsyn även tas till de interessene som anges i artikel 2.3 i direktivet på ett sådant sätt att jämvikten mellom artskyddet og dessa interessene inte förloras.

Högsta förvaltningsdomstolen har ikke anledning att ifrågasätta länsstyrelsens bedömning av de angivna lokala förutsättningarna, att licensjakten kan minska såväl konflikten mellom människa og varg som människors oro samt öka acceptansen for vargen og viltförvaltningen og i förlängningen minska den illegala jakten.

Högsta förvaltningsdomstolen bedömer mot denna bakgrund att den beslutade licensjakten i tillräcklig grad hade kunnat förväntas uppnå de angivna syftena.

Frågan är då om syftena hade kunnat uppnås på ett annat sätt, dvs. om jakten var nødvendig eller om det fanns någon annan lämplig løsning.

På av länsstyrelsen og Naturvårdsverket anförda skäl utgjorde flytting eller sterilisering av varg ikke lämplige alternativer. Givet syftena med jakten skulle enligt Högsta förvaltningsdomstolens bedömning de övrige av Naturskyddsföreningen m.fl. anförda alternativene ikke ha haft tillräckligt generelle og effektive virkninger. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterer således att det beträffande 2016 års licensjakt efter varg ikke förelåg någon annan lämplig løsning.

Vid en samlad bedömning og med hänsyn till behovet av att jämvikten ikke förloras mellom skyddet for vargstammen og de interessene som anges i artikel 2.3 i art- og habitatdirektivet finner Högsta förvaltningsdomstolen att den beslutade licensjakten oppfylte kravet på nødvendighet.

Mot bakgrund av att jakten var lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning samt att den skulle ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden har den stått i proportion till de syften som motiverade den.

Det kan konstateres at den svenske høyesterett nettopp har lagt til grunn en slik bred interesseavveining som USS har etterlyst i departementets klageavgjørelse. Det er også verd å registrere at den svenske domstolen tillegger reduserte jaktverdier vekt i interesseavveiningen, i motsetning til departementet. Om dette uttaler departementet i klageavgjørelsen på side 27:

«Andre interesser, slik som hensyn til elgjakt, er ikke vektlagt. Dette har særlig sammenheng med at ulvens predasjon på elg ikke gir hjemmelsgrunnlag for å vurdere felling av ulv.»

Det er uklart hva departementet sikter til med at det ikke foreligger «hjemmelsgrunnlag», men så vidt skjønnes knytter det seg til den rettsopfatningen som er uttrykt slik av departementet, i internt departementsnotat av 7. november 2016:

«Vi mener det er klart at naturmangfoldloven ikke gir noen lovhjemmel for å tillate uttak av ulv av hensyn til å beskytte elgbestanden slik situasjonen er i dag.»

Retten til jakt tilligger grunneieren, og er for mange eiere av utmarkseiendommer en viktig del av den private eiendomsretten. Eiendomsretten er ikke knyttet til det enkelte dyr eller en gitt bestand, men til den jaktbare bestanden som måtte befinne seg på eiendommen under jakttiden. USS finner det derfor lite treffende når departementet i nevnte notat uttaler at

«Annen eiendom (nml § 18 bokstav b) omfatter ikke elgbestanden da det ikke er knyttet en eiendomsrett for grunneieren til viltbestandene.»

- **Etter USS syn er grunneiers jaktrett omfattet av eiendomsbegrepet som er nevnt i naturmangfoldloven § 18 bokstav b. USS er derfor uenig i departementets rettsopfatning på dette punkt.**

Som det er gjengitt fra den svenske høyesteretts avgjørelse, har også domstolen funnet det relevant å tillegge hensynet til jaktinteressene vekt:

«Den täta förekomsten av vargrevir påverkar även förutsättningarna för älgjakten, vilken för många är ett viktigt fritidsintresse av stor social och ekonomisk betydelse.»

Departementet har i sin begrunnelse på side 25 vist til at «(...) skader på hund [kan] i svært stor grad forebygges ved å jakte uten hund eller med hund i bånd i områder med kjent ulveforekomst.»

Det er USS syn at departementet med dette innfører begrensninger i jaktretten og i jaktutøvelsen som for mange grunneiere kan redusere verdien av disse rettighetene. Også i dette spørsmålet er det av interesse å se hen til den svenske domstolens vurdering, som kort gjengis her:

«Vidare påverkas förutsättningarna för löshunds jakt, vilket bl.a. har betydelse för viltvården»

- Det er USS syn at myndighetene i den samlede interesseavveiningen som skal foretas etter naturmangfoldloven § 18 med tilhørende forskrifter, også bør tillegge bestående jaktrettigheter og jaktformer nødvendig vekt.

Med vennlig hilsen

Utmarkskommunenes Sammenslutning

Stein Erik Stinessen

Sekretær

Advokat med møterett for Høyesterett